

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Kroppens eller sjelens smerte?

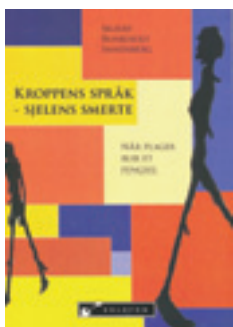
Sandsberg SB.

Kroppens språk – sjelens smerte

Når plager blir et fengsel. 125 s, tab, ill.

Oslo: Kolofon, 2006. Pris NOK 215

ISBN 978-82-300-0282-7

Forfatteren er psykolog med mangeårig erfaring fra undervisning, klinisk praksis og forskning og som dommer i Trygde retten. Med denne boken ønsker hun å invitere til en diskusjon om menneskers lidelser og

sykdommer ut fra et psykologisk perspektiv. Som målgruppe angis folk generelt, både de som har plager og de som ønsker å hjelpe pasienter/medmennesker, inkludert ansatte i helsevesenet, skoleverket og trygde- og sosialetaten.

Det er seks kapitler. I det første diskuteres diagnostikk og diagnoser, forholdet mellom kropp og sjel og begreper som psykosomatikk og somatisering. I kapittel 2 beskrives kort G.A. Kellys psykologiske teori der oppmerksomheten rettes mot personens tanker, følelser og forsøk på mestring av problemer. I de påfølgende fire kapitler drøftes langvarige smerter med utgangspunkt i pasienthistorier, belyst ut fra ulike psykologiske perspektiver. Overordnet tema er endring og endringsmuligheter.

Sandsberg reiser viktige spørsmål knyttet til ubestemte lidelser, men jeg synes ikke hun tydeliggjør sin egen posisjon. Det argumenteres for å overskride skillet mellom kropp og sjel, men språkbruken er dualistisk. Den grunnleggende forståelsen som formidles er, som tittelen sier, at sjelens smerte uttrykkes i kroppens språk. Med referanse til Charles Sanders Peirce henviser forfatteren til en semiotisk forståelse av symptomet langvarige muskelsmerter som tegn. Hun viser til at symptomet ikke kan oppfattes som et pekende tegn (indeks) som viser tilbake på sin årsak i kroppen i et årsak-virknings-forhold (en indeksiell reagent) fordi det ikke er «funn» i kroppen. Hun vender seg derfor til det verbale tegnet og oppfatter smertene som et symbol på noe

egentlig som ligger «bakenfor». Det problematiske ved denne forståelsen er at kroppen faller utenfor oppmerksomheten. Etter min mening er det, fortsatt med referanse til Peirce, mer hensiktsmessig å forstå smertene som et tegn som er skapt i kontakt med sitt objekt, men ikke i et årsak-virkningsforhold (en indeksiell betegner). Det innebærer at det er sammenheng mellom smertene (tegnet) og omstendigheter som har (hatt) betydning for smerteutviklingen, men vi vet ikke hvilke(n) sammenheng(er). Da vil utforskning av årsakssammenhenger og endringsmuligheter, som er hovedtema, kunne skje med utgangspunkt i den kroppslige smerten.

Boken er lettlest, uten faguttrykk. Forfatteren har utviklet og beskriver konkret ulike tilnæringsmetoder for å initiere endring hos mennesker med langvarige muskelsmerter. Disse kan være til nytte for både leg og lærd. Om (medisinsk) forståelse av ubestemte lidelser finnes det imidlertid bedre og mer oppdatert litteratur. Også empatisk kommunikasjon er etter min mening bedre beskrevet av andre.

Sissel Steihaug

SINTEF Helse
Oslo

Lærebok rettet mot tro, myter og uvitenhet

Schei B, Bakketeig LS, red.

Kvinner lider – menn dør

Folkehelse i et kjønnsperspektiv. 258 s, tab, ill.

Oslo: Gyldendal Akademisk, 2007. Pris NOK 315

ISBN 978-82-05-29823-1

Det er ganger da boktitler virkelig fenger. Og verre – man tenker at denne boken skulle jeg gjerne ha skrevet selv. Forventningene var store da undertegnede åpnet Berit Schei & Leiv Bakketeigs lærebok om folkehelse i et kjønnsperspektiv.

I forordet angir de at det manglet en lærebok på området kjønn og helse, på tross av at temaet er tatt inn i undervisningspla-

nene i helsefagene. Man forstår at de i første rekke retter seg mot studenter på grunnutdanningsnivå. Samtidig vil man tro at den har en bredere målgruppe og henvender seg til alle som arbeider i helsevesenet, enten de er aktive innen folkehelsearbeid eller mer klinisk orientert. For dette er en nødvendig bok.

I tillegg til redaktørene har ytterligere 12 forfattere bidratt til de 12 kapitlene. I de første seks tar man opp kjønnsperspektivet og spør om dette kan gjøre folkehelsen bedre, man presenterer begreper og modeller, diskuterer levealder, menns helse og det lange feminine livet. Annen del er rettet mot større helseproblemer som kreft, hjerte- og karsykdommer, psykiatri, kroppsvikt, rus og vold og til slutt kjønn og helse i et globalt perspektiv. Dessverre har man helt bevisst utelukkert revmatiske og andre leddsykdommer og muskel- og skjelettsykdommer. Det bør endres i neste utgave.

Påstanden i tittelen er mer eksplisitt tatt opp i kapittel 4 og kapittel 5, men med forsiktede og betingede konklusjoner. I kapittel 4 angis at kvinner oftere melder om symptomer og nedsatt funksjon, mens man i kapittel 5 sier at kjønnsulikheten kanskje er sosioøkonomisk og kulturelt betinget, i mindre grad biologisk. Undertegnede hadde ventet at de andre forfatterne i større grad hadde brukt tittelen som utgangspunkt for sine vurderinger, også i kapitlene om de store helseproblemene. At tobakk omtales på 17 av de 27 sidene om kreftsykdommene er forståelig, men kanskje burde røyking vært behandlet i eget kapittel, på samme måte som vektproblematikken.

Det at det er flere forfattere, og ikke minst samme forfattere på flere kapitler, stiller krav til konsistens når det gjelder begreper og faglig innhold. Noe som stadig diskuteres her er høyere dødelighet hos menn på alle alderstrinn og hvilke konsekvenser dette får for befolkningssammensetningen. Her vil jeg henvise til s. 65, der det angis at antall menn i forhold til kvinner er meget ulikt gjennom livet – flere gutter enn piker ved fødselen, like mange ved 50 år, flere kvinner etter 80 år. På s. 89 er det angitt at vi har et mannsoverskudd helt opp til 60-årsalderen. Og setningen «Overdødeligheten i spedbarnsalderen eller svært tidlig barndom greier heller ikke å utjevne at det fødes et flertall guttebarn» er heller ikke krystallklar. De to kapitlene burde vært bedre samordnet.